

عقلانیت ایمان

در اندیشه علامه طباطبایی

محمد پورعباس*، دانشجوی دکتری معارف اسلامی، دانشگاه علامه طباطبایی (ره)

محمدحسین خوانینزاده، استادیار دانشگاه علامه طباطبایی (ره)

چکیده:

درکی عمیقتر و وسیعتر نسبت به حقایق دینی نصیب مؤمنین میشود. لازم بذکر است که ایشان نسبت به محدودیتهای ادراکی عقل در برخی از حوزههای معرفتی دین نیز بیتوجه نبوده و در آثار و نوشتههای خود بویژه تفسیر المیزان آن محدودیتهای را مورد توجه قرار داده است.

ایمان و چگونگی ارتباط آن با مسئله عقلانیت، همواره بعنوان یکی از محوریتترین مسائل در میان فیلسوفان دین و پژوهشگران این عرصه مطرح بوده، بگونه‌یی که این مسئله موجب شکلگیری مهمترین مکاتب فکری و نحله‌های کلامی در اندیشه مغرب‌زمین و در میان متفکران مسلمان شده است. در این پژوهش تلاش میکنیم در پرتو اندیشه‌های علامه طباطبایی، با تحلیل و فهم صحیح نسبت به حقیقت ایمان و بیان مؤلفه‌ها و عناصر اصلی آن، جایگاه و نقش عقل در نظام اعتقادات دینی را تبیین نماییم.

کلیدواژگان

ایمان
عقلانیت
اعتقادات دینی
علامه طباطبایی

بیان مسئله

شمار بسیار زیادی از فیلسوفان این پرسش را که «آیا اعتقادات دینی، بطور اعم و اعتقاد به خداوند، بطور اخص عقلاً مقبولند یا نه؟»، پرسشی محوری و شاید تنها پرسش مهم و اساسی فلسفه دین میدانند. البته اینکه عقلانیت چیست و در مسئله مورد پژوهش به چه معنایی بکار رفته، تعریف واحد و جامعی از سوی فیلسوفان دین و صاحبان فکر و اندیشه در حوزه دین

از آنجا که علامه برای علم و معرفت در عرصه ایمان نقشی اساسی قائل شده و علم را مقدمه ایمان دانسته‌اند، در تبیین رابطه میان عقل و ایمان، عقل را مقدم بر ایمان و ایمان را بخاطر برخورداری از جوهری معرفتی یکی از رهاوردهای مهم عقل معرفی نموده است. در عین حال، وی با پرهیز از هر گونه افراط و تفریط در این مسئله، ضمن اینکه برای عقل در عرصه ایمان و نظام اعتقادات دینی جایگاهی رفیع قائل شده و حتی حقانیت احکام قطعی عقل را مبنای حقانیت دین معرفی نموده است، از سویی با توجه به تأثیرگذاری ایمان در اراده و شعور انسان، معتقد است در پرتو حیات ایمانی،

(نویسنده مسئول) *Email: mpoor30@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۹۴/۲/۳ تاریخ تأیید: ۹۴/۴/۳

۱. پلنتینجا، کلام فلسفی، ص ۱۳.